

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ความเป็นมาและ คำนิยาม ของ ความบกพร่องทางการเรียนเฉพาะด้าน

จากประวัติวรรณคดีเยอรมัน เมื่อ 130 ปี มาแล้ว พบว่ามีเด็กประเภทหนึ่ง ถูกเรียกว่า "Shock Headed Peter" เด็กเหล่านี้มีลักษณะพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบันตรงกับเด็กประเภทที่เราเรียกว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนเฉพาะด้าน (learning disabilities children) แต่ในช่วงนั้นยังไม่มีชื่อเรียก (Lamm, Fisch and McDonogh 1982 : 15)

ต่อมาประมาณปี ค.ศ. 1974 Alfred A. Strauss และ Laura Lehtinen ได้เรียกเด็กกลุ่มหนึ่งซึ่งได้รับความกระทบกระเทือนทางสมอง ทำให้การเรียนรู้ช้ากว่าปกติ ว่าเป็น "เด็กที่สมองได้รับบาดเจ็บ" (brain injury) หรือ Strauss Syndrome (เบญจมา ชลธารินทร์ 2523 : 24) ซึ่งหมายความถึง เด็กที่สมองได้รับบาดเจ็บขณะก่อนคลอด ขณะคลอด หรือหลังคลอด มีผลทำให้ระบบสมองผิดปกติ กระทบกระเทือนถึงการเคลื่อนไหว การรับรู้ (perception) มีปัญหาในการคิด หรือมีพฤติกรรมทางอารมณ์แปรปรวนอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมกัน ความบกพร่องนี้จะทำให้ขอบการเรียนรู้ผิดปกติ แต่จะสามารถช่วยเหลือได้ด้วยบริการการศึกษาพิเศษ (Strauss and Lehtinen 1974 : 4 quoted in Haring 1982 : 174)

ล่วงมาถึงปี ค.ศ. 1960 ได้เกิดคำว่าสมองทำงานด้อยกว่าปกติ (Minimal Brain Dysfunction) โดย คลีเมนต์ (Clements 1966 : 9 - 10) ได้ให้คำจำกัดความเด็กประเภทนี้ไว้ว่า

เด็กที่สมองทำงานด้อยกว่าปกติ คือ เด็กที่มีระดับสติปัญญาทั่วไปอยู่ในเกณฑ์ปกติ ปกติ หรืออาจจะสูงกว่าปกติ แต่มีความผิดปกติทางการเรียน หรือพฤติกรรมที่ค่อนข้างเด่นชัด และมีอาการบ่งหลายระดับ ปัญหาความบกพร่องนี้เกี่ยวเนื่องมาจากการทำงานของระบบสมองส่วนกลาง (central nervous system) ผิดปกติ ความบกพร่องนี้แสดงออกในรูปแบบของ

ความผิดปกติในด้านการรับรู้ ความคิดรวบยอด ภาษา ความจำ ความสนใจ ความยั้งคิด ตลอดจนการเคลื่อนไหว ความผิดปกติดังกล่าวมาอาจเป็นผลมาจากพันธุกรรม ความบกพร่องทางชีวเคมี ความเจ็บป่วยที่กระทบกระเทือนสมองในช่วงพัฒนาการสำคัญ หรือระบบสมองส่วนกลางพัฒนาไม่สมวัย หรือสาเหตุที่ไม่อาจทราบได้อื่น ๆ

อย่างไรก็ตามคำว่า "สมองทำงานด้อยกว่าปกติ" นี้ไม่ได้รับการยอมรับจากบรรดาพ่อแม่ และนักการศึกษาด้วยเหตุผลที่ว่า คำนี้ไม่ได้ให้คำอธิบายที่ชัดเจนเพียงพอสำหรับการวางแผนการช่วยเหลือทางด้านการศึกษามากไปกว่าคำว่า "สมองได้รับบาดเจ็บ" เท่าใดนัก (Haring 1982 : 175)

การถกเถียงและคิดค้นใช้คำใหม่เพื่ออธิบายความผิดปกติในเด็กกลุ่มนี้ดำเนินมาอย่างกว้างขวาง ครุกแชงค์ (Cruikshank 1977 : 3) กล่าวว่า ได้มีผู้พยายามใช้คำต่าง ๆ มากกว่า 40 คำ เพื่อใช้เป็นชื่อเรียกเด็กประเภทนี้ อาทิ "Neurophrenia" , "The other child" , "organic brain damaged" , "clumsy child syndrome" , "perceptually handicapped" , "attention disorders" , "hyperactive child" , "maturational lag" เป็นต้น

กระทั่งในปี ค.ศ. 1963 แซมมวล เคิร์ (Samuel Kirk) ได้เสนอให้ใช้คำว่า "Learning Disabilities" ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในวงการการศึกษา และบรรดาพ่อแม่มากที่สุด (Haring 1982 : 176) จากแนวความคิดของเคิร์ทำให้เกิดคำว่า "Specific Learning Disability" ขึ้นในปี ค.ศ. 1977 อีกด้วย

คำนิยาม

ทบวงการศึกษของประเทศสหรัฐอเมริกา (US. Office of Education 1968 : 34 quoted in Haring 1982 : 174) ให้คำจำกัดความของ Learning Disabilities ว่าหมายถึง เด็กที่มีความผิดปกติอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างของกระบวนการพื้นฐานทางจิตวิทยาการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจหรือการใช้ภาษาพูด หรือภาษาเขียน ซึ่งความผิดปกตินั้นอาจเห็นได้ในลักษณะของการมีปัญหในการรับฟัง การคิด การพูด การอ่าน การเขียน การสะกด หรือคำนวณ หมายรวมถึง เด็กที่มีความผิดปกติทางด้านการรับรู้ (perceptual handicaps) อันเป็นผลเนื่องมาจากความผิดปกติทางสมอง แต่จะไม่รวมถึงเด็กที่มีปัญหาใน

การเรียนรู้เนื่องจากการมองไม่เห็น การไม่ได้ยิน การเคลื่อนไหวไม่ปกติเนื่องจากร่างกายพิการ ปัญญาอ่อน อารมณ์แปรปรวน หรือมีสภาพเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมที่ด้อยโอกาส

สำหรับหน่วยงานการศึกษาในประเทศไทยในระยะหลายปีที่ผ่านมาได้เริ่มตระหนักและให้ความสนใจในปัญหาของความบกพร่องทางการเรียนเฉพาะด้านมากขึ้นเป็นลำดับ นักการศึกษาหลายท่านได้พยายามศึกษาและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับลักษณะ และปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเด็กประเภทนี้ แต่เนื่องจากปัญหาของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนเป็นเรื่องที่เพิ่งเริ่มทำความเข้าใจกันอย่างจริงจัง การใช้คำเรียกชื่อจึงแตกต่างกันไปตามความเข้าใจของนักการศึกษาแต่ละท่าน อาทิเช่น เด็กที่เรียนไม่ได้ เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนเฉพาะด้าน หรือเฉพาะอย่าง เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียน เป็นต้น และสำหรับงานวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยใช้คำว่า "เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนเฉพาะด้าน" แทนคำว่า "Learning disabled child"

อย่างไรก็ตามนักการศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นและให้คำอธิบายความหมายของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนเฉพาะด้านไว้ใกล้เคียงกัน เช่น

สุปราณี สนธิรัตน์ (2529 : 62 , 285) ใช้คำว่า "เด็กที่เรียนไม่ได้" โดยกล่าวถึงความหมายไว้ว่าเด็กที่เรียนไม่ได้ในบางเรื่อง เป็นเด็กพิเศษประเภทใหม่ เกิดขึ้นหลังจากไม่สามารถจัดเด็กบางคนเข้าประเภทไหนได้ นักการศึกษาพบว่ามีเด็กจำนวนหนึ่งที่ไม่ได้ผิดปกติในเรื่องการได้ยิน (หูได้ยินปกติ) แต่ไม่เข้าใจภาษา ตาไม่มอดแต่ไม่รับรู้ด้วยสายตา ไม่ใช่เด็กปัญญาอ่อนแต่ไม่สามารถเรียนในโรงเรียนปกติ เด็กพวกนี้ไม่มีพัฒนาการในการเรียนรู้ที่จะพูดไม่สามารถพัฒนาการรับรู้ทางการเห็น การรับรู้ทางการได้ยิน มีความลำบากในการที่จะอ่าน สะกด เขียน หรือคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ . . . เด็กเหล่านี้จะมีลักษณะแตกต่างกันไป และไม่มีแบบของพฤติกรรมที่คงที่ หรือมีลักษณะเฉพาะมีเพียงอย่างเดียวที่แตกต่างไปจากเด็กปัญญาอ่อน คือมีคะแนนจากแบบทดสอบทางสติปัญญาสูงกว่า และประสบความสำเร็จในทักษะด้านต่าง ๆ ดีกว่า

คำสิงห์ ศรีภา (วิทยาลัยครูสวนดุสิต : 2525 : 7) ใช้คำว่า "เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้" ซึ่งเป็นอาการผิดปกติอย่างหนึ่งที่อยู่ในข่ายของการศึกษาพิเศษ อาการชนิดนี้เป็นอาการที่ปิดบังซ่อนเร้นอยู่ในตัวเด็ก ไม่แสดงออกมาให้เห็น ค้นชัดเหมือนความผิดปกติชนิดอื่น ๆ จึงทำให้ครู ผู้ปกครอง หรือผู้ที่เกี่ยวข้องมักจะวินิจฉัยเด็กผิดไป เช่นเห็นว่าเป็นเด็ก

ปัญญาอ่อน เป็นเด็กมีปัญหาทางการได้ยิน หรือทางการเห็น เป็นเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์ จึงมักจะจัดการเรียนการสอนเด็กไปตามทางที่เห็นคิดนั้น ทำให้การเรียนไม่ได้ผล โดยความจริงอาการเหล่านี้เป็นอาการปลายเหตุของการมีปัญหาทางการเรียนรู้ และปัญหาทางการเรียนรู้มีลักษณะเฉพาะมาก

เกษร ทมทิศรงค์ (2529 : 24) ใช้คำว่า "เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียน" ซึ่งหมายถึง เด็กที่มีปัญหาทางด้านการศึกษาเพียงด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลาย ๆ ด้าน อันมีผลเนื่องมาจากพื้นฐานของจิตใจ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา การพูด การเขียน ทำให้เกิดผลกระทบเกี่ยวกับการฟัง การพูด การคิด การเขียน การสะกดตัวอักษร หรือการคิดเลข ซึ่งรวมถึงเด็กที่มีความผิดปกติทางด้านรับรู้ (perceptual handicaps) อันเกิดจากผลของความผิดปกติทางสมอง เนื่องจากอุบัติเหตุโรควัยใช้เจ็บ แต่ไม่รวมถึงเด็กที่มีความพิการทางด้านการมองเห็น การฟัง หรืออวัยวะสัมผัสต่าง ๆ หรือเด็กปัญญาอ่อน

ลักษณะของความบกพร่องทางการเรียนเฉพาะด้าน

ไมเยอร์ และ แฮมมิล (Myers and Hammill, 1968 quoted in Johnson and Monasky 1980 : 27) ได้แยกแยะลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนไว้ 6 ประเภท คือ

1. ความบกพร่องทางการเคลื่อนไหว หมายถึง อาการไม่อยู่นิ่ง ซึมเฉย ความไม่สามารถสัมพันธ์ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย และอาการหยุดทำกิจกรรมไม่ได้ในทันทีทันใด
2. ความบกพร่องทางอารมณ์ หมายถึง ความไม่สามารถพึ่งตนเองตามควรกับอายุ ความคับข้องใจ และการแสดงออกทางพฤติกรรมไม่เหมาะสม
3. ความบกพร่องทางการรับรู้ หมายถึง การตีความ การระบุและการแยกแยะสิ่งต่าง ๆ ทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 ผิดปกติ โดยที่มีอวัยวะทุกส่วนครบสมบูรณ์
4. ความบกพร่องด้านสัญลักษณ์ หมายถึง ความผิดปกติ ความผสมผสานกันระหว่างการรับรู้และความจำ
5. ความบกพร่องด้านความสนใจ หมายถึง ความสนใจสั้นหรือยาวนานเกินไป
6. ความบกพร่องด้านความจำ หมายถึง การเลือก การสะสมของระบบความจำ และการระลึกได้เพื่อดึงมาใช้ผิดปกติ

เกียร์ฮัท และ วีชานท์ (Gearheart and Weishahn 1984 : 115 - 116) ได้ระบุลักษณะเด่นชัดของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนเฉพาะด้าน แต่ได้ย้ำว่าไม่จำเป็นที่เด็กประเภทนี้จะต้องมีลักษณะเหล่านี้ทุกประการ ลักษณะนั้นคือ

1. การไม่อยู่นิ่ง (hyperactivity) การที่ต้องเปลี่ยนกิจกรรมอยู่ตลอดเวลา ทำให้ไม่สามารถที่จะมีความสนใจในการเรียนได้ตลอด
2. อาการซึมเฉย (hypoactivity) อาการนี้พบน้อยกว่าอาการอยู่นิ่ง
3. ขาดแรงจูงใจ (lack of motivation) ซึ่งเป็นผลมาจากการสะสมความล้มเหลวจากการเรียน
4. ขาดความสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อ (lack of coordination) ทำให้ขาดทักษะต่าง ๆ อาทิ การโยน - รับ ลูกบอล วิ่ง กระโดด เขียนหนังสือ หรือการทำงานอื่น ๆ ที่ต้องใช้กล้ามเนื้อย่อย (fine motor skills)
5. มีความตั้งใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่งนานเกินควร (Perseveration) กระทั่งไม่สามารถหยุด หรือเปลี่ยนกิจกรรมในทันทีทันใดได้
6. ไม่สนใจ (inattention) ไม่สามารถมีสมาธิทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นระยะเวลา นาน ๆ
7. สนใจมากเกินไป (overattention) สนใจมาก หรือคิดสิ่งหนึ่งสิ่งใด เลิกไม่ได้
8. การรับรู้บกพร่อง (perceptual disorders) หมายถึงการรับรู้ทางการ เห็น การได้ยิน การสัมผัส และการดมกลิ่นที่ผิดปกติ
9. ความจำบกพร่อง (memory disorders) ความจำระยะสั้น หรือระยะยาว ผิดปกติ

นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาและนักจิตวิทยาในต่างประเทศคนอื่น ๆ อาทิ เช่น เคิร์ก (Kirk 1972 : 98 - 126) วาลเวซ และแมคคัลพลิน (Wallace and Mccloughlin 1975 : 7 - 24), ครูคแซงค์ (Cruickshank 1981 : 20 - 32) ลีนเนอร์ (Leaner 1981 : 4 - 12) , แฮร์ริง (Haring 1982 : 179 - 185) เป็นต้น ทุกคนได้ให้คำอธิบายลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนเฉพาะด้านไว้ ซึ่งมีประเด็น

สำคัญใกล้เคียงกัน จะแตกต่างกันบ้างในรายละเอียดที่แต่ละบุคคลต้องการเน้น เกษร
 ทมทิศรงค์ (2529 : 26 - 28) จึงได้นำลักษณะสำคัญประการต่าง ๆ มาเรียบเรียง
 ไว้เป็นหมวดหมู่ ดังต่อไปนี้

1. ระดับสติปัญญา (Ability Level)

- 1.1 ระดับสติปัญญาอยู่ในเกณฑ์ปกติ (average) หรืออาจเหนือกว่า
 เกณฑ์ปกติ
- 1.2 ระดับความสามารถเกี่ยวกับการกระทำ (performance level)
 อยู่ในเกณฑ์ปกติหรือเหนือกว่าปกติในบางส่วน และต่ำกว่าเกณฑ์ปกติในส่วนอื่น ๆ

2. ระดับความสามารถเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวร่างกาย

- 2.1 อยู่ไม่นิ่ง (Hyperactive)
- 2.2 ชี้มเฉย (Hypoactive)

3. ปัญหาเกี่ยวกับความตั้งใจ

- 3.1 มีความตั้งใจระยะสั้น สนใจอะไรไม่นาน เบี่ยงเบนความตั้งใจง่าย
 ไม่มีสมาธิ

3.2 มีความตั้งใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่งนานเกินควร (perseveration)

เด็กที่มีพฤติกรรมเช่นนี้เมื่อตั้งใจจะทำสิ่งใดก็ตามจะใช้เวลานานมากกว่าปกติ เช่น ทำซ้ำแล้ว
 ซ้ำอีก ตัวอย่าง เช่น เมื่อเด็กเขียนตัว ก. เขียนเสร็จก็ลบทิ้งเขียนใหม่แล้วลบทิ้งเขียนใหม่
 อีกครั้ง หรือบางทีก็พูดซ้ำ ๆ ซาก ๆ เรื่องเดียวกันตลอด

4. ปัญหาเกี่ยวกับการรับรู้ทางสายตา (visual perception problems)

- 4.1 มีปัญหาเกี่ยวกับการมอง แยกภาพออกจากกัน (visual
 discrimination) ไม่สามารถแยกได้ว่าสิ่งที่ตนเห็นนั้นแตกต่างกัน เช่น บ. กับ ป. เป็นต้น
- 4.2 มีปัญหาเกี่ยวกับการมองภาพและพื้น (visual figure - ground)
- 4.3 มีปัญหาเกี่ยวกับการมองภาพที่ไร้หลักการประสานกันสนิท (visual
 closure) ไม่สามารถที่จะมองภาพที่ขาดความสมบูรณ์ไปเพียงเล็กน้อย
- 4.4 มีปัญหาเกี่ยวกับการจำภาพที่เห็น (visual memory) มีปัญหาในด้าน

ความจำ จำสิ่งที่เคยเห็นมาก่อนได้้น้อยมาก

5. ปัญหาเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว (Motor problem)

5.1 การประสานงานของกล้ามเนื้อ แข็งก้าง ไม่สมดุลย์

5.2 การเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อสัมผัส ซึ่งอยู่ที่เอ็นหรือข้อต่อร่างกาย

ทำให้มีปัญหาด้านการสัมผัส การเขียน และการวาดภาพ

6. ปัญหาด้านการรับรู้ทางเสียง (Auditory perception problems)

6.1 ไม่สามารถแยกแยะความใกล้เคียงของเสียง

6.2 ไม่สามารถแยกแยะคำพูด หรือเสียงที่คล้ายคลึงกัน

6.3 ไม่สามารถแยกแยะเสียงที่ดัง - ค่อย ได้

6.4 บางครั้งการได้ยินจะขาดหายไปเป็นช่วง ได้ยินไม่ครบประโยค

6.5 ไม่สามารถเลียนเสียงที่ตนได้ยินมาก่อน

7. ปัญหาทางด้านภาษา การพูด (Language problems)

7.1 พูดซ้ำ พูดติดอ่าง

7.2 จำวลีสั้น ๆ ไม่ได้ พูดตามประโยคที่ได้ยินไม่ได้

8. อุปนิสัยการทำงาน (Work habits) ทำงานไม่เป็นระเบียบ ทำงานซ้ำ

ทำงานตามคำสั่งไม่ได้เพราะสับสนในคำสั่ง หรือบางทีก็รีบทำให้เสร็จเร็ว ๆ โดยขาดความรอบคอบ หรือเอาใจใส่อย่างแท้จริง

9. ปัญหาทางด้านพฤติกรรมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ และอารมณ์ทางสังคม

9.1 ไม่สามารถคิดถึงผลของการกระทำของตน นี้ก็อาจจะทำอะไรก็ตาม

ใจชอบ

9.2 ทำลายข้าวของเมื่อเวลาโกรธ ควบคุมอารมณ์ไม่ได้

9.3 การกระทำบางอย่างดูต่ำกว่าอายุที่แท้จริง

9.4 ตัดสินใจช้ากว่าคนอื่น

9.5 อารมณ์ไม่คงที่

10. เรียนหนังสือไม่ได้เหมือนเด็กปกติในวัยเดียวกัน
11. มีปัญหาเฉพาะด้าน เช่น การอ่าน คณิตศาสตร์ และการสะกด

พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความบกพร่องทางการเรียนรู้เฉพาะด้าน

บลอม และ โจนส์ (Blom and Jones 1981 quoted in Clark Johnson 1981 : 6 - 8) ได้จัดประเภทของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความบกพร่องทางการเรียนเฉพาะด้านไว้ดังนี้

1. พฤติกรรมการอ่านออกเสียง

- 1.1 สับสนในเรื่องตัวอักษร พยางค์ และคำศัพท์
- 1.2 อ่านตัวอักษร หรือสัญลักษณ์อื่น ๆ สลับที่
- 1.3 อ่านหลงบรรทัด
- 1.4 สับสนในคำพ้องรูป หรือคำที่มีส่วนประกอบคำคล้าย ๆ กัน
- 1.5 มักจะมีนิสัยการอ่านที่ไม่ถูกต้อง เช่น การเว้นอ่าน (omission) อ่านแทรกคำเข้าไป อ่านโดยใช้คำอื่นแทน หรือแบ่งวรรคตอนผิด
- 1.6 ไม่สามารถใช้คำศัพท์สามัญ และสะกดคำตามตัวสะกดได้
- 1.7 อ่านไม่คล่อง
- 1.8 ช้ากว่าตามคำที่อ่าน
- 1.9 สายตีสระขณะอ่าน
- 1.10 ไม่สามารถจับใจความหรือความหมายได้ ถึงแม้จะอ่านออกเสียงถูกต้อง

2. ทักษะการอ่านในใจ

- 2.1 หลงบรรทัดง่าย และหาคำที่ต้องการไม่ค่อยได้
- 2.2 ช้ากว่าตามคำขณะอ่าน
- 2.3 โคลงศีรษะไปมาขณะอ่าน
- 2.4 สายตาเคลื่อนไหวไม่สม่ำเสมอ กวาดสายตาผิดปกติ

- 2.5 ทำปากขมขมิมิตลอคเวลากการอ่าน
3. ทักษะการรับรู้ทางการเห็น
  - 3.1 ความจำด้วยการเห็นฉลปกคค
  - 3.2 ความสามารถในการเรียงลำดับเหตุการณ์จากการเห็นมีน้อยมาก
  - 3.3 การแยกแยะด้วยสายตาคไม่คค
  - 3.4 มีปัญหาการประสานกันระหว่างสายตาคและกล้ามเนือการเคลื่อนไหว
  - 3.5 มีปัญหาในการแยกภาพเด่นออกจากภาพพื้นผิว
  - 3.6 การรับรู้รูปร่างต่าง ๆ ไม่คค
4. ทักษะการรับรู้ทางการได้ยิน
  - 4.1 ความจำด้วยการได้ยินฉลปกคค
  - 4.2 ความสามารถในการเรียงลำดับเหตุการณ์โดยการได้ยินน้อยมาก
  - 4.3 การแยกแยะสิ่งที่ได้ยินไม่คค
  - 4.4 ความสามารถในการฟังไม่คคมาก
  - 4.5 ขาดการผสมผสานกันระหว่างการรับรู้ด้วยการเห็นและการได้ยิน
5. ทักษะการเคลื่อนไหว
  - 5.1 ขาดความไวต่อการสัมผัส
  - 5.2 การแยกแยะด้วยการสัมผัสบกพร่อง
  - 5.3 ขาดทักษะการเคลื่อนไหวที่ของร่างกาย
  - 5.4 ขาดทักษะการจัดท่าทาง
  - 5.5 ลายมือไม่คค
  - 5.6 การเลียนแบบการเขียนรูทรงต่าง ๆ ไม่คค
6. ทักษะทางภาษาและการพูด
  - 6.1 พัฒนาการทางการพูดฉลปกคค

- 6.2 พัฒนาการซ้ำด้านภาษาพูด
- 6.3 พูดไม่ชัดหรือติดอ่าง
- 6.4 พูดไม่คล่อง ตะกุกตะกัก
- 6.5 ขาดความสามารถในการผสมคำต่าง ๆ ให้เป็นคำที่มีความหมาย

7. ความสามารถเกี่ยวกับระยะทาง

- 7.1 ระยะที่พอเหมาะไม่เป็น
- 7.2 ไม่เข้าใจคำที่เกี่ยวกับที่อยู่ของสิ่งของต่าง ๆ เช่น บน - ล่าง ข้างบน -

ข้างล่าง

- 7.3 ไม่เข้าใจเรื่องทิศทาง เช่น ซ้าย ขวา

8. ความสามารถเกี่ยวกับเวลา

- 8.1 ไม่รู้จักจังหวะ
- 8.2 ขาดทักษะการจัดลำดับเหตุการณ์
- 8.3 ไม่สามารถเข้าใจเวลาในแต่ละวัน แต่ละสัปดาห์ ฤดูกาล ฯลฯ

9. พฤติกรรมทางอารมณ์และสังคม

- 9.1 คับข้องใจง่าย
- 9.2 มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นไม่ดี
- 9.3 อารมณ์ไม่คงที่
- 9.4 แรงจูงใจน้อยมาก
- 9.5 ชอบแยกตัว
- 9.6 หือแห้งง่าย
- 9.7 มีพฤติกรรมไม่ถูกกาลเทศะ
- 9.8 ภาพพจน์เกี่ยวกับตัวเองเป็นไปในทางลบ
- 9.9 หดหู่ง่าย

- 9.10 ไม่กระตือรือร้น
- 9.11 ประสบความล้มเหลวบ่อยมาก
- 9.12 อารมณ์เคร่งเครียด
- 10. พฤติกรรมทางร่างกายและการเคลื่อนไหว
  - 10.1 สมดุลย์ร่างกายไม่ดี
  - 10.2 ท่าทางไม่คล่องแคล่ว
  - 10.3 ท่าเดินและกล้ามเนื้อใหญ่ไม่ทะมัดทะแมง
  - 10.4 กล้ามเนื้อย่อย ลายมือไม่ดี
  - 10.5 ท่าทางงอแงงะ
  - 10.6 ถนัดทั้งสองมือ
  - 10.7 เขียนตัวหนังสือกลับ หน้า - หลัง
  - 10.8 ไม่อยู่นิ่ง
  - 10.9 สับสนเรื่อง ชาย - ขวา
  - 10.10 สับสนเรื่องส่วนประกอบของร่างกาย
- 11. พฤติกรรมด้านความคิดรวบยอด
  - 11.1 ความจำไม่ดี โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับสัญลักษณ์
  - 11.2 ผสมผสานสัญลักษณ์ต่าง ๆ ไม่ได้
  - 11.3 มีแบบแผนความเข้าใจของตัวเอง และไม่เข้าใจเรื่องนามธรรม
- 12. พฤติกรรมเกี่ยวกับความสนใจ
  - 12.1 ขาดสมาธิ และช่วงความสนใจสั้น
  - 12.2 ขาดแรงจูงใจ
  - 12.3 ไม่อยู่นิ่ง ต้องมีกิจกรรมทำตลอดเวลา

ความแตกต่างระหว่างเด็กเรียนช้า และเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนเฉพาะด้าน

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเด็กเรียนช้า (slow learner, low achievers) และเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนเฉพาะด้าน (learning disabilities) โดยทั่วไปจำเป็นต้องศึกษาจากคำจำกัดความ ลักษณะ และสาเหตุของความด้อยสมรรถนะทางการเรียนเป็นสำคัญ ประคอง สุทธสาร (2525 : 5) ได้ให้ลักษณะและวิธีการช่วยเหลือเด็กเรียนช้า ไว้ดังนี้

1. มีระดับสติปัญญาค่อนข้างต่ำ ประมาณ 80 - 90 จะเรียนรู้ได้ช้ากว่าปกติ
2. มีความสนใจระยะสั้น
3. ประสาทการรับรู้และการใช้กล้ามเนื้อไม่สัมพันธ์กัน
4. มีความอดทนน้อย
5. ไม่รู้จักขีดความสามารถของตัวเอง
6. ไม่มีความกระตือรือร้น
7. มีความสามารถในการใช้ภาษาน้อย
8. มีความสามารถในการสรุปข้อคิดหรือหลักเกณฑ์จากบทเรียนต่ำ

ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กประเภทนี้ต้องค่อยเป็นค่อยไป ครูจะต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ ให้เวลาและสนับสนุนด้านกำลังใจ สร้างความเชื่อมั่น สร้างประสบการณ์ บทเรียนต้องเป็นรูปธรรม ใช้อุปกรณ์ช่วยอย่างมาก และควรให้ลงมือปฏิบัติเองให้มากที่สุด

วัฒนา ล่วงลือ (2519 : 18) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เด็กเรียนช้าว่า ควรจะมีสาเหตุจากความพิการอย่างหนึ่งอย่างใดของร่างกาย สภาพแวดล้อมไม่ดี ขาดแรงจูงใจ ฐานะยากจน หรือเป็นเด็กที่ห้อยโอกาสทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม เช่น เด็กในสลัม หรือถิ่นที่ทุรกันดาร เป็นต้น

ส่วนเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนเฉพาะด้านนั้น เบญจา ชลทรานนท์ (2525 : 25) สุปราณี สนธิรัตน์ (2529 : 256, 285) และ คำสิงห์ ศรีภา (2524 : 4) ได้กล่าวไว้ใกล้เคียงกันว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนเฉพาะด้านจะต้องมีลักษณะเด่น คือ

1. มีระดับสติปัญญาปกติ หรือสูงกว่าปกติ
2. ไม่มีความพิการทางร่างกาย มีระบบประสาทสัมผัส (sensory) ปกติ

3. มีความแตกต่างระหว่างระดับความสามารถจริง และความสามารถที่แสดงออก
4. ไม่มีแบบของพฤติกรรมที่คงที่ หรือมีลักษณะเฉพาะอย่างหนึ่งอย่างใด นั่นคือ เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนเฉพาะด้านจะมีลักษณะประจำตัว และจะไม่เหมือนกัน โดยสิ้นเชิง

สมิธ (Smith 1981 : 2 - 3) กล่าวไว้ว่า "เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนเฉพาะด้านจะแตกต่างจากกลุ่มอื่นมากขึ้น ถ้ามีการเพิ่มของปริมาณ ความเข้ม และระยะเวลาของพฤติกรรมที่ขาดวุฒิภาวะ (Quantity intensity and long duration of immature behavior)"

ในส่วนของ การให้ความช่วยเหลือเด็กประเภทนี้ คือ ครูต้องพยายามค้นหาจุดเด่น และจุดด้อยของการรับรู้ และหาวิธีการสอนที่จะส่งเสริมจุดเด่น และแก้ไขข้อบกพร่องในทางที่เป็นจุดด้อย (ประคอง สุทธสาร 2525 : 6)

อย่างไรก็ตามการแยกแยะความแตกต่างระหว่างเด็ก 2 กลุ่มนี้ เป็นปัญหาที่ได้รับการถกเถียงกันอย่างกว้างขวางอีกประการหนึ่งในวงการศึกษ เพราะเด็กทั้ง 2 กลุ่มนี้มีสัมฤทธิ์ผลในการเรียนต่ำ และมีพฤติกรรมแสดงออกที่คล้ายคลึงกัน ยากแก่การระบุหรือแยกแยะในทันทีทันใด (Belmont & Belmont 1980 : 32 - 35)

งานวิจัยของ อีสเซลไดค์ และคณะ (Ysseldyke and others 1982 : 73 - 85) ซึ่งเปรียบเทียบความสามารถของเด็กทั้งสองกลุ่มนี้ด้วยชุดแบบทดสอบทางจิตวิทยา (Batteries of psychoeducational tests) พบว่า ความแตกต่างในความสามารถระหว่างกลุ่มมีน้อยมาก อีสเซลไดค์ สรุปว่า อาจจะมีนักเรียนถึง 40% ที่ถูกวินิจฉัยผิดพลาด นั่นคือ เด็กที่มีปัญหาความบกพร่องทางการเรียนเฉพาะด้านไม่ถูกค้นพบแต่นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำถูกวินิจฉัยว่า มีปัญหาความบกพร่องทางการเรียนเฉพาะด้าน

เอพส์และคณะ (Epps and others 1984 : 89 - 101) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับความสามารถในการแยกแยะเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนเฉพาะด้านของบุคลากรในโรงเรียน ผลของการวิจัยสรุปได้ว่า การแยกแยะที่แม่นยำนั้นเป็นงานที่ยากมาก และเขายังพบข้อผิดพลาดในการระบุเด็กมากมาย รวมทั้งพบว่าแบบทดสอบสติปัญญา หรือแบบทดสอบทางจิตวิทยาอื่น ๆ ไม่ใช่เป็นเครื่องมือที่เที่ยงตรงในการแยกแยะเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนเฉพาะด้าน

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ ชินน์ และคณะ (Shinn and others 1986 : 545 - 552) ที่ศึกษาหาความแตกต่างระหว่างเด็กสองกลุ่มนี้ โดยการเปรียบเทียบ แสดงออก ในชั้นเรียน (classroom performance) อัตราการเรียนรู้ (rate of learning) อัตราการพัฒนาการเรียน (rate of improvement) และอื่น ๆ ผลการวิจัยไม่พบความแตกต่างในการแสดงออกทางความสามารถระหว่างเด็ก 2 กลุ่มนี้อย่างชัดเจน แต่ผลการวิจัยสนับสนุนแนวความคิดที่ว่า ครูเป็นบุคคลที่จะสามารถตัดสินใจได้ดีที่สุดมากกว่าแบบทดสอบใด ๆ ที่จะระบุว่านักเรียนของตนมีปัญหาความบกพร่องทางการเรียนเฉพาะด้านหรือไม่ ซึ่งเป็นแนวความคิดที่ได้รับการเห็นด้วยจากนักการศึกษาส่วนใหญ่ในปัจจุบัน

การให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนเฉพาะด้าน

การจัดโปรแกรมการช่วยเหลือแก่นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนเฉพาะด้าน นั้น ต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายประการ เช่น ลักษณะปัญหา วิธีการ การประสานงาน เป็นต้น แต่จุดมุ่งหมายประการสำคัญคือ จัดเพื่อให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนให้มากที่สุดตามความสามารถ (เบญจมา ชลธารันท์ 2525 : 7) ในปัจจุบันการเรียนร่วม (mainstreaming) เป็นการจัดการศึกษาที่ได้รับการเห็นด้วยมากที่สุด ทั้งนี้เพื่อเป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กที่มีปัญหาทั้งทางร่างกายและสติปัญญาให้ได้ใช้ชีวิตในสังคมปกติให้มากที่สุด โดยให้มีข้อจำกัดน้อยที่สุด (least restrictive environment) เพื่อให้เด็กได้รับประโยชน์มากที่สุด (คารณิ ธนะภูมิ 2527 : 4 - 5) ห้องเสริมวิชาการ (resource room) จึงเป็นรูปแบบการจัดการเรียนร่วมที่แพร่หลายมากในสหรัฐอเมริกา นั่นคือการให้นักเรียนที่มีปัญหาในการเรียนเรียนในห้องเรียนปกติ แล้วไปเรียนเพิ่มเติมในห้องเสริมวิชาการโดยพยายามให้เรียนร่วมกับเด็กปกติให้มากที่สุด การเรียนในห้องเสริมวิชาการมักเป็นรูปแบบของการสอนพิเศษตัวต่อตัว หรือกลุ่มย่อย ซึ่งเป็นวิธีการที่เด็กเรียนได้ดีที่สุด จะไม่มีหลักสูตรพิเศษเฉพาะ แต่ครูที่สอนจะต้องได้รับการฝึกอบรมพิเศษที่จะเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ และเทคนิควิธีการให้เหมาะกับสภาพการรับรู้ของเด็กแต่ละคน (ทววงมหาวิทยาลัย 2527 : 25)

ฮาซาซึ และยอร์ก (Hasazi and York 1987 อ้างถึงใน สุปราณี สนธิรัตน์ 2529 : 284) กล่าวถึงขั้นตอนการสอนที่มีประโยชน์มากที่สุดต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนเฉพาะด้าน ต้องมีลักษณะต่อไปนี้

1. พิจารณาความสนใจของนักเรียน
2. พิจารณาทักษะความสามารถที่นักเรียนมีอยู่จากข้อมูลจากการทดสอบทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ตลอดจนรายงานจากแพทย์
3. พิจารณาทักษะและข้อมูลปัญหาความบกพร่องของนักเรียน
4. วางจุดมุ่งหมายทั้งระยะสั้นและระยะยาว
5. แบ่งจุดมุ่งหมายเป็นช้อย่อย ๆ ที่สามารถประเมินผลได้
6. เลือกวิธีการสอนที่เหมาะสมกับจุดเด่นจุดด้อยของนักเรียน
7. เลือกวัสดุและวิธีการสอนให้เหมาะสม
8. ดำเนินตามโปรแกรมที่วางไว้
9. ประเมินผลความก้าวหน้าของเด็ก
10. แก้ไขวิธีการสอนอยู่เสมอตามความก้าวหน้าของนักเรียน
11. ขั้นตอนการสอนต้องคงที่สม่ำเสมอ และเป็นแผนการสอนรายบุคคล

สำหรับในประเทศไทยเรารู้ความเข้าใจ และทัศนคติของครู ผู้บริหาร ตลอดจนผู้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการศึกษา ต่อปัญหาเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนเฉพาะด้าน ยังมีน้อยและค่อนข้างสับสน ซึ่งอาจจะเป็นผลกระทบต่อการวางแผนการศึกษา การจัดการเรียนการสอน และอื่น ๆ ไม่เป็นไปตามปัญหาที่เกิดขึ้นจริง อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าในปัจจุบันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ร่วมมือกัน และพยายามหาแนวทางการให้ความช่วยเหลือมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด อันเป็นนิมิตหมายที่ดีว่า เด็กทุกคนในสังคมจะได้รับความเสมอภาคทางการศึกษา ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย